Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

LAPIN ELY-KESKUKSEN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ TENOJOEN VESISTÖSSÄ NORJAN KANSSA TEHDYN KALASTUSSÄÄNNÖN MUUTTAMISESTA SEKÄ TENON KALASTUSSOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMISTA KOSKEVAN LAIN MUUTTAMISESTA

ASIA

Lapin ELY-keskuksen lausunto koskien hallituksen esitystä Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn kalastussäännön muuttamisesta sekä Tenon kalastussopimuksen voimaansaattamista koskevan lain muuttamisesta 22.12.2023 asiassa VN/2935/2020-MMM-107.

MÄÄRÄAIKA LAUSUNNON TOIMITTAMISELLE

Lausunto on pyydetty toimitettavaksi viimeistään 15.1.2024.

1. LAPIN ELY-KESKUKSEN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Hallituksen esitys sisältää Tenon kalastussäännön ja luonnoksen Tenon voimaansaattamislaista.

Uuteen kalastussääntöön sisältyy joitakin muutoksia viranomaisten toimivallan sääntelyyn. Uusia harkinnanvaran sisältäviä toimivaltuuksia viranomaiselle: 8 §:ssä toimivalta antaa tarkempia määräyksiä muiden lajien kalastuslupien käytöstä; 10 §:ssä toimivalta antaa tarkempia määräyksiä kalastusvälineistä; 19 §:ssä toimivalta määrittää tarkemmat rajat vapakalastuskieltoalueille (Alaköngäs–Bildám ja Borsejohka– Levajoen suu) sekä asettaa

vapakalastukselle ylimääräinen rauhoitusalue; 33 §:ssä toimivalta antaa tarkempia määräyksiä kyttyrälohisaaliin ilmoittamisesta sekä päättää, että saalisilmoitus on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä kalan saaliiksi ottamisen jälkeen säänneltäessä kalastusta saaliskiintiöillä; 35 §:ssä toimivalta myöntää paikallisille organisaatioille lupa kyttyrälohen kohdennettuun poistopyyntiin sekä määritellä erikseen alueita, joilla kyttyrälohen poistopyynti on sallittua siihen tarkoitetuilla pyyntivälineillä; 37 §:ssä toimivalta antaa täydentäviä määräyksiä kalastusvälineiden ja veneiden desinfioinnista; sekä 40 §:ssä toimivalta yksittäistapauksissa myöntää lupa organisaatioille poiketa kalastussäännön määräyksistä opetuskalastusta tai kulttuuritapahtumia varten.

Tenon voimaansaattamislain 3 §:ssä esitetään säädettäväksi, että edellä mainituissa kalastussäännön pykälissä tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena toimisi Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Hallituksen esityksessä todetaan (s. 5), että: ” Lisäksi tavoitteena on ollut muuttaa kalastussääntöä paremmin toimivaksi ja vähemmän hallinnon resursseja vaativaksi, jotta se sisältäisi tarpeelliset elementit kalastuksen säätelyyn tulevaisuudessa, kuten mahdollisuuden saaliskiintiöiden käyttöön.” Lapin ELY-keskus pitää tavoitetta kannatettavana. Tavoitteen saavuttamisen ennustaminen tässä vaiheessa on kuitenkin hankalaa. Esitykseen sisältyy useita uusia - edellisessä kappaleessa esitettyjä - tehtäviä Lapin ELY-keskukselle, joka puolestaan lisää resurssien tarvetta. Kuten hallituksen esityksessä on todettu (s. 24): ”Etukäteen ei pystytä arvioimaan esimerkiksi, kuinka paljon hakemuksia tulisi kalastussäännön 40 §:ssä tarkoitetun poikkeusluvan nojalla opetuskalastusta tai kulttuuritapahtumia varten. Lohenkalastuksen voimakkaat rajoitukset lisäävät myös kalastuksenvalvonnan tarvetta.”

Kun otetaan huomioon kokonaisuudessaan Lapin ELY-keskukselle uusitun kalastussäännön nojalla säädetyt tehtävät, Lapin ELY-keskus katsoo, että se ei voi nykyisillä resursseilla toteuttaa täysimääräisesti kyseisiä tehtäviä. Lapin ELY-keskus kuitenkin katsoo, että kyseiset tehtävät niiden luonteen ja maantieteellisen sijainnin sekä osaamisen puolesta luontevasti tulee asettaa Lapin ELY-keskukselle. Lapin ELY-keskus kuitenkin huomauttaa, että uudet tehtävät huomattavasti lisäävät jo valmiiksi vähillä henkilöstöresursseilla toimivaa Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomaisen hallinnon kuormitusta. Uusien tehtävien lisäksi kalastussäännön noudattamisen valvonta kuuluu ELY-keskukselle ja uuden tehtävät sekä kasvanut valvontatarve lohenkalastuksen säätelyn tiukentumisen vuoksi lisäävät lisäksi entisestään hallinnon kuormituksen määrää.

LAPIN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS

Pohjois-Suomen kalatalouspalvelut

Toimialue: Lappi, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu

Vaihde 0295 037 000

www.ely-keskus.fi/lappi

PL 8060, Hallituskatu 3 B
96101 Rovaniemi

PL 115, Kalliokatu 4
87101 Kajaani

PL 86, Veteraanikatu 1
90101 Oulu

1.1 KALASTUSSÄÄNTÖÄ KOSKEVAT MUUTOSEHDOTUKSET JA PERUSTELUT

5 §. Lapin ELY-keskus on lausunnossaan 8.9.2023 tuonut esille, että teknisenä muutoksena voisi säännöksen 5 kohdan kalastuslupaluokassa todeta, että ”ei oikeuta kalastamaan Atlantin lohta ja merinieriää”, mikä selventäisi sen, että kyttyrälohen ja meritaimenen kalastaminen olisi kuitenkin sallittua. Kyseiseen säännökseen muutos on tehty ja Lapin ELY-keskus pitää tätä muutosta hyvänä selvennyksenä.

10 §. Lapin ELY-keskus on lausunnossaan 8.9.2023 tuonut esille, että kyseiseen säännökseen olisi mahdollista lisätä kulkutusverkko sallittuna kalastusvälineenä/-muotona osana kyttyrälohen kohdennettua pyyntiä. Kyseiseen säännökseen muutos on tehty ja Lapin ELY-keskus pitää tätä muutosta tarpeellisena.

Lapin ELY-keskus toteaa, että yleisen paikkakuntalaisluvan ja paikkakuntalaisen vapakalastusluvan nojalla on sallittua kalastaa 10 §:n nojalla uistimella ja varsin tarkasti kuvailuilla ja rajoitetuilla perhokalastusvälineillä. Lapin ELY-keskus katsoo, että edellä mainituille kalastuslupaluokille voitaisiin sallia kalastaminen vieheellä ja perhokalastusvälineillä ilman rajoituksia välineistöön. Mikäli rajoituksille katsotaan välineistön osalta olevan lohensuojelullinen peruste, niistä tulisi säätää erikseen ja punniten välineistön rajauksen tuottama lohensuojellullinen vaikutus. Kyseisen säätämisen etuna olisi lisäksi se, että se mahdollistaisi joustavamman ja tilannekohtaisemman sääntelyn sen sijaan, että kalastussääntöön pysyvinä määräyksinä kirjataan tarkkoja välineistörajoituksia, joita myöhemmin halutaan muuttaa. Lapin ELY-keskus katsoo, että sama mahdollisuus voitaisiin ulottaa muiden lajien kalastuslupaan eli niin sanottuun turisti-/matkailijalupaan. Ehdotetut muutokset eivät muodostaisi vaaraa lohikantojen suojelun näkökulmasta, mutta yksinkertaistaisivat sääntelyä ja loisivat edellytyksiä matkailu- ja elinkeinokalastukselle vahvemmin ja varmistaisivat sen, että eri kalastajaryhmiä kohdellaan tasapuolisesti.

14 §. Lapin ELY-keskus katsoo, että kaikkien säännöksessä mainittujen kalastuslupaluokkien osalta kalastus voitaisiin ulottaa elokuun 20. päivään saakka, jolloin säännös olisi huomattavasti selkeämpi sen aiheuttamatta juurikaan haittaa lohikantojen kestävyydelle. Lapin ELY-keskus toteaa, että säännöksessä viitataan liitteeseen 2. Liite 2 kohta 13 osalta Yläköngäs -alueen osalta liitekartasta ”Yläköngäs” tulisi laajentaa. Uuden lisättävän alueen rajat olisivat Yläköngään uistimenheittoalueen merkistä ylävirtaan päin Sarakivelle asti. Kyseiset tunnusmerkit maastossa ovat selvästi havaittavissa ja rajattavissa. Perusteena tälle on se, että kyseinen alue mahdollistaa paremmat

kalastusmahdollisuudet alueella toimivalle yrittäjälle vaarantamatta kuitenkaan kalakantoja. Kyseinen alue ei ulotu Atlantin lohen pääasialliselle nousualueella, eikä se vaarantaisi lohikantojen tilaa mutta kuitenkin parantaisi huomattavasti yrittäjän toimintaedellytyksiä.

17 § ja 18 §. ELY-keskus toteaa, että selvyyden vuoksi säännöksissä voitaisiin todeta, että kyseessä on Atlantin loheen kohdistuvat kalastusmuodot ja -ajat. Toiseksi säännösten selventämiseksi olisi mahdollista ulottaa kalastusajat kaikkien säännöksessä mainittujen osalta maanantaista torstaihin kesäkuun alusta heinäkuun loppuun. Tällä ei juurikaan olisi vaikutusta lohikantojen kestävyyteen, mutta muutos helpottaisi huomattavasti sääntelyn luettavuutta ja toisi siihen selkeyttä. Kyseistä sääntömuutosehdotusta puoltaa se, että Lapin ELY-keskuksen käsityksen mukaan kyseisten pyyntimuotojen harjoittajia on varsin vähän, mikä ei aiheuttaisi vaaraa lohikantojen tilan suojelullisesta näkökulmasta.

29 §. Säännöksessä on mainittu, että: ”Verkon korkeus ei saa ylittää veden syvyyttä kalastuspaikan syvimmässä kohdassa.” Käytännössä kyseistä sääntöä on mahdoton valvoa, eikä kyseisellä kirjauksella ei ole lohensuojelullista merkitystä. Kirjauksen poistaminen jälleen helpottaisi kalastussäännön luettavuutta.

33 §. Lapin ELY-keskus on lausunnossaan 8.9.2023 tuonut esille, että kyseisen säännön osalta vielä tulisi selventää, ettei yksilökohtainen saalisilmoitusvelvollisuus, jossa ilmoitetaan sukupuoli, paino, pituus ja pyydetyn lajin kokonaispaino, koske kyttyrälohella poistopyyntiä kalastussäännön 35 §:n mukaisissa tapauksissa. Säännöksessä on nyt todettu, että: ”Kyttyrälohen 35 §:ssä tarkoitetun kohdennetun pyynnin yhteydessä saatujen kyttyrälohien osalta on ilmoitettava kyttyrälohien määrä, sekä 1 momentin muut kuin 3 kohdassa tarkoitetut tiedot. Osapuolten toimivaltaiset viranomaiset voivat antaa tarkempia määräyksiä kyttyrälohisaaliin ilmoittamisesta.” Lapin ELY-keskus pitää muutosta kannatettavana.

35 §. Lapin ELY-keskus on lausunnossaan 8.9.2023 tuonut esille, että vähintään säännöstä koskevassa muistiossa tai voimaansaattamislaissa olisi perusteltua tarkentaa, mitä tarkoitetaan termillä ”paikallinen organisaatio”. Hallituksen esityksessä on nyt todettu, että: ”Paikallisilla organisaatioilla tarkoitetaan tässä esimerkiksi kalatalousaluetta, osakaskuntia tai kalastuksen harjoittamiseen liittyviä yhdistyksiä, joiden kotipaikka on Tenojoen vesistön valuma-alueella.” Lapin ELY-keskus pitää kirjausta tarpeellisena. Lisäksi voisi olla perusteltua asettaa luvan hakemiselle määräaika, jotta hakemuksien ajallista käsittelyä viranomaisessa voidaan rajata ja keskittää.

40 §. Lapin ELY-keskus toteaa, että kyseisessä säännöksessä lienee paikallaan tarkentaa kuten edellä, säännöksessä 35 §, paikallisen organisaation määritelmä. Säännöksessä on vielä epäselvyyttä muun muassa siltä osin, voidaanko pyydetty saalis ottaa vai tuleeko se vapauttaa. Lisäksi voisi olla perusteltua asettaa luvan hakemiselle määräaika, jotta hakemuksien ajallista käsittelyä viranomaisessa voidaan rajata ja keskittää. Määräaika mahdollistaisi etukäteen arvioinnin aiheutuvasta kalastusrasituksesta, kun viranomainen olisi tietoinen hankkeiden lukumäärästä sen ratkaistessa myönnettäviä lupia. Lisäksi määräaika mahdollistaisi sen, että yhdenvertaisuutta voidaan paremmin noudattaa lupien myönnössä, kun viranomainen olisi tietoinen kalastusrasituksesta, eikä myöhemmin myönnettävien lupien yhteydessä joutuisi yksittäisen hakijan kohdalla rajoittamaan toimia suhteessa aikaisempiin hakemuksiin.

1.2 VOIMAANSAATTAMISLAKIA KOSKEVAT MUUTOSEHDOTUKSET JA PERUSTELUT

3 §. Hallituksen esityksen mukaan pykälän otsikkoa muutettaisiin vastaamaan paremmin pykälän uutta sisältöä. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että lisättäisiin viittaukset kalastussäännön 8, 10, 19, 33, 37, 39 ja 40 §:iin, joissa toimivaltaisella viranomaisella tarkoitettaisiin Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta. Lapin ELY-keskus pitää muutosta selventävänä ja tarpeellisena. Kalastussäännön 40 §:n uuden 2 momentin mukaan Lapin ELY-keskus voisi myöntää luvan organisaatioille poiketa kalastussäännön määräyksistä opetuskalastusta tai kulttuuritapahtumia varten. Ennen edellä mainitun poikkeusluvan myöntämistä Lapin ELY-keskuksen olisi pyydettävä lausunto Tenon kalatalousalueelta. Tästä säädettäisiin pykälään lisättäväksi ehdotetussa uudessa 3 momentissa. Lapin ELY-keskus pitää muutosta kannatettavana – Tenon kalatalousalueen osallistaminen kuulemisen muodossa varmistaa vahvemman paikallistuntemuksen sisältämisen osaksi päätöksentekoa.

LAUSUNNON LAATIJAT

Kalatalouspäällikkö Jermi Tertsunen

Lakimies Elias Rauhala

LAPIN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS

Pohjois-Suomen kalatalouspalvelut

Toimialue: Lappi, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu

Vaihde 0295 037 000

www.ely-keskus.fi/lappi

PL 8060, Hallituskatu 3 B, 96101 Rovaniemi

PL 115, Kalliokatu 4, 87101 Kajaani

PL 86, Veteraanikatu 1, 90101 Oulu

LAPIN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS

Pohjois-Suomen kalatalouspalvelut

Toimialue: Lappi, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu

Vaihde 0295 037 000

www.ely-keskus.fi/lappi

PL 8060,
Hallituskatu 3 B
96101 Rovaniemi

PL 115,
Kalliokatu 4
87101 Kajaani

PL 86,
Veteraanikatu 1
90101 Oulu

Tämä asiakirja KEHA/23105/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/23105/2023 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Rauhala Elias 15.01.2024 15:45

Ratkaisija Tertsunen Jermi 15.01.2024 16:11